

УДК 332.012/37.014.338

JEL Classification: C18; G21; G23; Q13

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202005034>

Ю.О. ЛУПЕНКО, доктор економічних наук,
професор, академік НААН
С.В. АНДРОС, доктор економічних наук, доцент

Забезпечення короткостроковими фінансовими ресурсами малого агробізнесу: емпіричні дані мікрофінансових організацій

Мета статті - надати теоретичне обґрунтування мікрофінансування як специфічної форми забезпечення короткостроковими фінансовими ресурсами суб'єктів аграрного виробництва в умовах ринкової економіки та розробити практичні рекомендації щодо модифікації механізмів мікрофінансування малого агробізнесу з урахуванням успішної міжнародної практики.

Методика дослідження. Використано діалектичний метод пізнання та системний підхід (обґрунтовано необхідність формування єдиної системи мікрофінансування суб'єктів аграрного виробництва з урахуванням української специфіки, для побудови якої потрібне створення законодавчих, інфраструктурних та адміністративних умов). Застосовано методи системного, факторного і порівняльного аналізу (виконано оцінку ефективності надання фінансової підтримки малим агропідприємствам); сукупність методів статистичної обробки даних та методи графічної інтерпретації явищ і процесів (при ідентифікації й оцінюванні основних ризиків, з якими стикаються банки і мікрофінансові організації у своїй діяльності). Аналіз статистичних даних проведено із застосуванням методів групування, порівняння та узагальнення (при оцінюванні загального рівня забезпеченості малих агропідприємств мікропозиками).

Результати дослідження. Теоретично обґрунтовано та систематизовано методологічні основи формування системи фінансування суб'єктів аграрного виробництва та розроблено рекомендації щодо підвищення її ефективності в умовах модернізації економіки.

Елементи наукової новизни. Дістали подальшого розвитку теоретичні положення системи мікрофінансування малого агробізнесу. Встановлено, що недостатність фінансових послуг, передусім мікrokредитів, для малого агробізнесу, нерівність доступу до них у мегаполісах і малих містах призводить до посилення територіальних і економічних диспропорцій, збільшує соціальні ризики. Доведено, що розвиток мікрофінансування виступає важливою умовою для розвитку малого агробізнесу і зростання якості життя сільського населення. Проаналізовано особливості банківського і небанківського кредитування малих агропідприємств та виявлено перспективні напрями кредитування для малого агробізнесу. Виконано оцінку специфіки функціонування механізму мікрофінансування малого агробізнесу. Запропоновано заходи щодо формування ефективної системи фінансування малого агробізнесу, засновані на вдосконаленні банківського кредитування і розвитку технології мікрофінансування як перспективного напрямку кредитування малого агробізнесу.

Практична значущість. Виражається в можливості застосування одержаних результатів у діяльності регіональних адміністрацій, асоціацій організацій, що надають фінансові послуги малому агробізнесу, підприємницьких спілок, потенційних інвесторів, у тому числі банків та інших організацій, які беруть участь в організаційно-економічних відносинах, пов'язаних із розвитком фінансової підтримки малого агробізнесу. Розроблені підходи фінансової взаємодії держави і суб'єктів сектору мікрофінансування можуть бути використані органами управління організацій сектору мікрофінансування при виборі зовнішньої форми фінансування і фінансових інструментів. Табл.: 1. Рис.: 1. Бібліогр.: 22.

Ключові слова: банк; малий агробізнес; мікrokредит; мікрофінансування; позика; відсоткова ставка.

Лупенко Юрій Олексійович - доктор економічних наук, професор, академік НААН, директор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10), віце-президент Національної академії аграрних наук України (м. Київ, вул. Михайла Омеляновича-Павленка, 9)

E-mail: pd@iae.org.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

Андрос Світлана Вікторівна - доктор економічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу фінансово-кредитної та податкової політики, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)
E-mail: andros.sv@ukr.net
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-5561-901X>

Постановка проблеми. Економічно важливим, соціально значущим і надзвичайно динамічним елементом ринкового господарства виокремлюється малий агробізнес. Останній являє собою провідний сектор економіки, який визначає якість і структуру ВВП України, темпи зростання економіки, що сприяє вирішенню багатьох соціально-економічних проблем. Малий агробізнес забезпечує потрібну мобільність в умовах ринку, створює комплексну кооперацію і спеціалізацію, без яких його висока ефективність неможлива.

У своєму розвитку малий агробізнес стикається з комплексом проблем, які не може самостійно вирішити (кадрова, дефіцит виробничих і робочих площ, подолання адміністративних бар'єрів, недостатня доступність зовнішнього фінансування - кредитних ресурсів тощо).

Однією з форм фінансового забезпечення суб'єктів малого агробізнесу виступає мікрофінансування. Такий фінансовий інструмент найбільшою мірою пристосований під потреби початківців і невеликих агропідприємств. У зв'язку з цим розвиток сегмента інфраструктури підтримки суб'єктів аграрного виробництва у формі мікрофінансових організацій (МФО) актуальний і означає для економіки зростання кількості малих агропідприємств та підвищення стабільності й масштабів діяльності вже існуючих компаній. У МФО більше ніж у банків можливостей для роботи в сільській місцевості, у зв'язку з чим мікрофінансування більш прийнятний напрям фінансової підтримки малого агробізнесу. З причини того, що розвиток мікрофінансування в Україні явище відносно нове, не можна відзначати, що ступінь вивченості становлення цього фінансового механізму достатній. Чимало аспектів вимагають узагальнення та опрацювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З розвитком в Україні ринкових відносин активізувалися дослідження, присвячені регулюванню ринку мікрофінансування й аналізу існуючих практик саморегулювання в частині захисту прав позичальників. Оскільки мікрофінансування здійснюють організації різних організаційно-правових форм,

що відносяться до державного і приватного секторів економіки, то науковому пошуку підлягали в основному прикладні аспекти розвитку МФО. Внаслідок чого основою досліджень сектору мікрофінансування як підсектору фінансових посередників стали теоретичні погляди на фінансове посередництво таких зарубіжних вчених, як М. Bateman and H. J. Chang (2012); S. Navajas, J. Conning, C. Gonzalez-Vega (2003); C. Serrano-Cinca and B. Gutiérrez-Nieto (2014) [5, 14, 16]. Наукові підходи до вивчення становлення і розвитку мікрофінансування малого агробізнесу розробили T. J. Coelli and D. S. Prasada Rao, 2005; J. Yaron (1994) [7, 21]. Уявлення про еволюцію досліджуваних відносин у країнах світу складено на підставі статистичної оцінки попиту і пропозиції на послуги МФО, проведеної A. Worthington (1998); W. B. Bos Jaap and M. Matteo (2015) [20, 12]. Проблематиці інституційного оформлення короткострокових кредитних відносин у зарубіжних країнах присвячені роботи B. Armendariz and A. Szafarz (2011); M. Haq, M. Skully, S. Pathan (2010); I. Widiarto and A. Emrouznejad (2015); N. Hermes, R. Lensink, A. Meesters (2011); G. T. Abate, C. Borzaga, K. Getnet (2014) [4, 9, 19, 11, 1]. Поняття мікрофінансування як ефективного фінансового інструменту комплексної фінансової підтримки малого агробізнесу розглянуто в роботах Sh. Quayes (2012); R. Servin, R. Lensink, M. Berg van den (2012); B. Gutiérrez-Nieto, C. Serrano-Cinca, C. Mar Molinero (2007); S. Adhikary and G. Papachristou (2014); V. Hartarska, X. Shen, R. Mersland (2013); K. Twaha and A. Rashid (2012) [15, 17, 8, 2, 10, 18]. Взаємодія МФО і банківського сектору, а також перспективи й можливість здійснення мікрофінансування банками і небанківськими кредитними організаціями під різним кутом зору представлені в роботах Ph. Louis, A. Seret, B. Baesens (2013); H. Ahmed (2002) [13, 3]. Специфіку банківського мікрокредитування малого агробізнесу відобразили у своїй праці B. Casu, C. Girardone, Ph. Molyneux (2004) [6].

З причини того, що розвиток мікрофінансування в Україні перебуває на стадії фор-

мування, тоді як за кордоном за останні десятиліття напрацьована досить велика дослідницька база, в процесі теоретичного і прикладного аналізу мікрофінансування як механізму підтримки малого агробізнесу особливу увагу приділено роботам зарубіжних вчених. Недостатня теоретична вивченість окремих проблем у сфері забезпечення короткостроковими фінансовими ресурсами малого агробізнесу, практична значущість вирішення цих проблем визначили вибір теми статті.

Мета статті - надати теоретичне обґрунтування мікрофінансування як специфічної форми забезпечення короткостроковими фінансовими ресурсами суб'єктів аграрного виробництва в умовах ринкової економіки та розробити практичні рекомендації щодо модифікації механізмів мікрофінансування малого агробізнесу з урахуванням успішної міжнародної практики.

Методологія дослідження. Використано діалектичний метод пізнання та системний підхід. Застосовувалися методи системного, факторного й порівняльного аналізу; сукупність методів статистичної обробки даних; методи графічної інтерпретації даних явищ і процесів. Аналіз статистичних даних проведено із застосуванням методів групування, порівняння та узагальнення.

Виклад основних результатів дослідження. Ринок мікрокредитування в Україні активно розвивається. Нині на ньому налічується близько 30 великих і популярних мікрофінансових компаній, які пропонують своїм клієнтам унікальні умови кредитування. Присутні й інші «дрібні» МФО. Багато хто з них для напрацювання постійної клієнтури надають гроші в борг навіть тим суб'єктам, яким банки і відомі мікрокредитні фірми відмовили. Різноманітність пропозицій йде на користь розвитку ринку цих послуг. При цьому сервіс набуває високої якості, що зручно і вигідно для позичальників.

Ринок мікрофінансування нечітко сегментований від іншої частини фінансового ринку. Незважаючи на те, що існує загальноприйняте уявлення про типи клієнтів - споживачів послуг мікрофінансування, на цьому ринку немає монополії якогось певного виду постачальників даних послуг.

Сектор мікрофінансування в Україні характеризується великою різноманітністю учасників. Пояснюється це зручністю оформлення позики. Онлайн позики замінюють

позичальникам кредити в банках. До того ж для їх оформлення не потрібно збирати багато документів і мати хорошу кредитну історію. МФО працюють з позичальниками з поганою кредитною історією. Такі суб'єкти не можуть оформити позику в банку, їм залишається оформляти мікропозики. В основі цього знаходиться ситуація, за якою новозареєстровані суб'єкти аграрного виробництва (САВ), як мінімум, перші шість місяців діяльності змушені розраховувати на власні кошти. Українські банки, включаючи банки, що спеціалізуються на підтримці САВ, відмовляються надавати кредити таким аграріям-початківцям. Тим самим значно підвищується ризик банкрутства знову зареєстрованих САВ і гальмується зростання фермерської активності в регіонах країни.

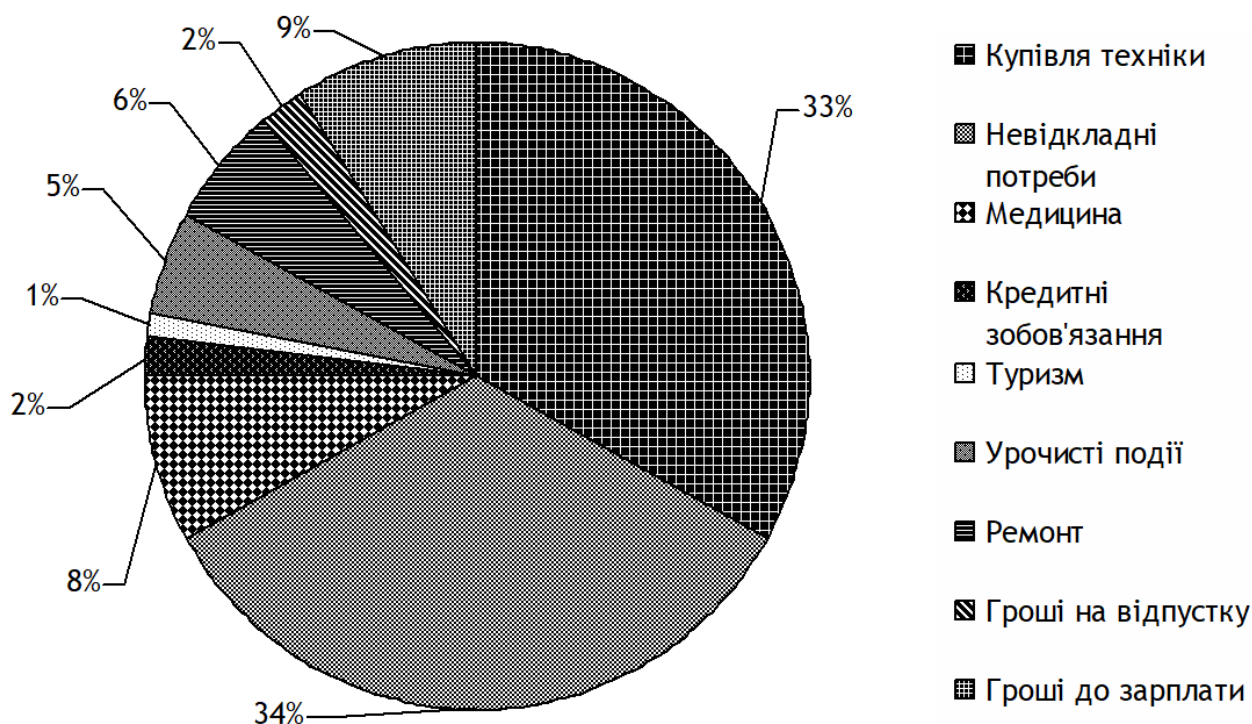
Разом із тим досвід роботи небанківських МФО у країнах Центральної та Східної Європи, а також перших українських небанківських МФО (кредитних спілок, державних і недержавних фондів та установ фінансової підтримки підприємців і населення, мікролізингових компаній) демонструє, що згадані установи можуть ефективно вирішити проблему доступу до необхідних фінансових ресурсів і стати відсутньою сполучною ланкою між підприємцями й економічно активними малозабезпеченими суб'єктами, з одного боку, та банківською системою країни - з іншого.

Популярність МФО підтверджується статистикою: за 2018 р. було оформлено близько 380 тисяч мікропозик. Середня сума позики - до 4,5 тис. грн. Середній відсоток за кредитами - 2% на добу. Понад 300 тисяч громадян України є постійними клієнтами МФО. Станом на 1 лютого 2019 р. в Україні діяло 958 фінансових організацій, 100 з них працюють у мережі. Кількість тематичних запитів «цілодобові мікропозики без відмови і перевірки», «термінові мікрокредити 24/7» і подібних до них у системі Google з 2015 р. зросла майже в 25 разів. У 2016-2017 рр. число МФО збільшилося на 2,1%, у 2017-2018 р. - 7,7%, тепер понад 10% [22]. Обумовлюється вказане великим вибором мікропозик.

Суб'єкти малого агробізнесу оформляють мікропозики на різні цілі: придбання техніки й електроніки (33% кредитів); ліків або інші непередбачені витрати 8 і 34% відповідно; відпустку або оплату святкових заходів (2 і 5% відповідно). Часто мікропозики оформляються «до зарплати», наприклад, на заку-

півлю продуктів чи оплату комунальних послуг (рис.). Беруть їх з метою покриття обов'язкових платежів за позиками, отриманими

в інших фінансових організаціях. По-суті, наявність активних кредитів не є приводом для відмови у випадку з МФО.

Основна мета отримання мікропозики позичальником

Джерело: Складено авторами за [22].

Ринок мікрофінансування викликає не тільки інтерес, а й довіру САВ. Позичальники відмовляються від звернення в банки і роблять вибір на користь численних і лояльних до них МФО. Нинішні доходи сільського населення не відповідають розцінкам навіть на товари першої необхідності. Взяти гроші у МФО можна набагато швидше і простіше, ніж у банку. Для оформлення позики всі дії можна виконати через Інтернет, рішення прийде моментально. Відмови, як у випадку з банківським кредитом, потенційному позичальникові не буде.

Порівнюючи банки і МФО, виділимо такі основні відмінності: а) процес оформлення кредиту. Отримати гроші в МФО можна повністю у віддаленому режимі. Кошти переказуються на карту САВ відразу після схвалення його заявки на мікропозика. У випадку з банком без відвідування підрозділу не обійтись. На офіційних сайтах подається попередня заявка і дається попередня відповідь. У випадку позитивного рішення позичальник повинен прийти до представництва і принести документи, дані яких вказані в анкеті; б) суми і терміни кредитування. Мікрокредити надаються на короткий строк

(від 1 дня до 1 місяця) і в сумі до 10-15 тисяч гривень. Банк не дасть САВ позику всього на кілька днів, мінімальний термін традиційно становить кілька місяців. Позичити суму в 1500 гривень у нього САВ також не зможе. Одночасно з цим чимало українських МФО почали пропонувати відносно довгострокові і великі позики - до 12 місяців; в) кількість документів і період їх розгляду, вимоги до претендентів на позику. Банк вимагає від САВ хорошої кредитної історії, наявності офіційного працевлаштування та численних документів. Рішення банк ухвалить за кілька днів. МФО видає мікропозики всім повнолітнім громадянам України, незалежно від їх кредитної історії, величини доходу і місця роботи.

Таким чином, оформити онлайн мікропозика можна швидше і простіше, ніж банківський кредит. Більше того, взяти гроші в борг можна під ставку в 0% (спеціальна пропозиція деяких МФО для всіх нових клієнтів).

Цільова аудиторія МФО досить різна. Часто за допомогою до МФО звертаються САВ із невеликим доходом, які не можуть або не бажують брати позику в банках. Втім стверджувати, що мікрокредити цікаві тільки «потен-

ційно небезпечним» позичальникам, неправильно. До переліку постійних клієнтів МФО входить чимало САВ, які можуть розраховувати на отримання грошей від банків. Проте не бажають витратити час і сили на збір численних документів та/або потребують мінімальні суми коштів на нетривалий термін.

Серед основних переваг мікрокредитування відзначимо: а) мінімальна кількість відмов. Приводом для відхилення заявки може стати тільки надання недостовірної інформації в анкеті або серйозно зіпсована кредитна історія; б) підвищення рівня лояльності - велика частина МФО схвалює 7 із 10 надісланих клієнтом заявок, більше ніж у 40% випадків позичальникам надається запитувана сума без обмеження ліміту; в) розвиток бонусних систем - майже в 90% МФО реалізуються програми лояльності, відбувається поступове збільшення ліміту і зниження відсоткових ставок у міру погашення позик клієнтом; г) можливість пролонгації мікрокредиту (при неможливості погасити позику в раніше обумовлений термін, кредит можна продовжити без збільшення ставки і нарахування пені); ґ) відповідь надходить протягом 15 хв на Е-мейл і по СМС; д) необхідні документи: паспорт громадянина України та Реєстраційний номер облікової картки платника податків; е) гарантована конфіденційність; є) першу позику можна отримати під 0% кілька разів (у різних МФО); ж) процес оформлення - віддалений. Підписувати договір або приносити документи в офіс МФО не потрібно. Виняток становлять випадки, коли гроші САВ хоче отримати готівкою, тоді потрібний візит до підрозділу МФО; з) поява грейс-періодів - термін при простроченні платежу, протягом якого не нараховуються штрафи і неустойки. Багато компаній вводять три- або п'ятиденні грейс-періоди. При цьому понад 95% українських МФО продовжують надавати можливість пролонгації позик. Часто послуга доступна без виплати додаткових комісій - тільки при оплаті нарахованих відсотків.

Серед основних недоліків мікрокредитів виділимо: а) висока відсоткова ставка. МФО, як і банки, у відсоткову ставку закладають підвищені ризики. Порівнювати ставки в МФО і банків некоректно. МФО пропонують малі суми на короткий термін. Величина банківських кредитів, оформлюваних на багато місяців і років, становить великі суми. У випадку з МФО за тиждень або два тижні на позику в 10-15 тис гривень «значна» переплата не «набігає». Тому середню ставку в 1,5-2,1% на добу не можна вважати високою; б) нетривалість мікрокредитування. Отримувати гроші в борг на довгий період не вигідно через величину ставки. В більшості випадків фінансова підтримка позичальникам МФО потрібна на короткий період. По-суті, саме короткостроковість пропозицій дозволяє уникнути значних переплат. Крім того, часто МФО надають можливість дострокової виплати боргу: сума відсотків знижується - оплачувати необхідно тільки дні фактичного використання коштів.

Відзначимо, що жорстка конкуренція на ринку мікрокредитування змушує МФО надавати позики на вигідних і цікавих для малого агробізнесу умовах. Дійсно, МФО розробляють короткі й прості в оформленні анкети-заявки. На заповнення позичальникові необхідно витратити не більше 10 хв. При цьому не потрібно завантаження фото або сканованих копій документів. Кредитні фахівці не зв'язуються з клієнтами по телефону і не дзвонять контактним особам, вказаних ними. У великих МФО автоматизовані системи за хвилину об'єктивно, цілодобово і неупереджено обробляють великий обсяг інформації, моментально дають відповідь і відразу переводять гроші на карти схвалених позичальників.

МФО радять потенційним позичальникам скористатися пропонованими умовами: а) перший кредит під 0 відсотків. МФО пропонують безкоштовні мікропозики. Пропозиції діють у 99% випадків тільки для нових клієнтів (табл.);

Умови надання мікропозики МФО

МФО	Відсоткова ставка, в день, %	Сума позики, тис. грн	Термін кредитування, днів
Дінеро	0	до 15	від 7 до 30
Манімен	0,01	до 15	від 1 до 30
Алекс Кредит	0,01	до 10	від 5 до 30
Кредит плюс	0,01	до 10	від 3 до 30
Швидкозайм	0	до 10	від 7 до 30

Джерело: Складено авторами за [22].

б) акції, розіграші подарунків і промокоди. Ставши учасником акції і виконавши її умови, або застосувавши спеціальний буквено-цифровий код можна знизити величину ставки за позику. Іноді МФО влаштовують розіграші, в яких призами виступають гроші на внутрішній рахунок, побутова техніка, знижки на ставку відсотків; в) *програми лояльності для постійних благонадійних позичальників*. Ставши клієнтом однієї і тієї ж МФО малий агробізнес може розраховувати на більш вигідні умови кредитування: доступний ліміт буде рости, можливий термін оформлення позики - збільшуватиметься.

Для залучення позичальників МФО розширяють ряд послуг: спеціальні пропозиції для приватних підприємців; видача кредитів на великі суми під заставу нерухомості або іншого дорогого майна; послуги лізингу. Вказані фактори відіграють вагомую роль у зростанні ринку мікрокредитування. Насичення ринку новими МФО призводить до зниження ставок. Це додає сегменту мікрокредитування додатковий попит. Важливо й те, що в умовах зростаючої конкуренції МФО роблять мікропозики загальнодоступними і вигідними продуктами для малого агробізнесу. Банківське кредитування вже не слугує для САВ єдиною можливим варіантом вирішення фінансових проблем.

Таким чином, активний розвиток і збільшення інтересу до ринку мікрокредитування з боку малого агробізнесу цілком закономірні явища. Цей тренд зберігатиметься за умови відсутності в подальшому негативних факторів.

Відзначимо, що у більшості країн світу відсоткова ставка в мікрокредитних компаніях регулюється на державному рівні, тоді як в Україні поки що таке регулювання відсутнє. Діяльність МФО здійснюється під моніторингом офіційних регуляторів. МФО - це небанківські структури, проте в своїй діяльності вони повинні спиратися на регламентовані вимоги законодавства, розроблені для всієї сфери кредитування. При регулюванні до них застосовуються такі закони України: «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»; «Про електронну комерцію»; «Про захист прав споживачів», а також норми цивільного законодавства. Усе це надає МФО можливість видавати позики під 365-720% річних і в 7-10 разів збільшувати суму боргу позича-

льника. Звідси, бізнес з надання швидких кредитів один із найприбутковіших в Україні. МФО, як і всі учасники небанківського фінансового ринку, підпорядковується Нацкомфінпослуг [22].

На відміну від банків, які вимагають надання підтверджувальних платоспроможності документів і можуть не дати грошей, МФО готові видавати кредити всім охочим. Кількість схвалюваних заявок у багатьох з них - понад 90%. Доступність така може провокувати безвідповідальне ставлення до позик, що у майбутньому призводить до багатотисячних боргів.

Дійсно, мікропозики - це ще один продукт фінансового ринку, інструмент, що допомагає перекрити раптову фінансову нестачу в бюджеті, вийти з ситуації, коли гроші потрібні негайно, а позичальник готовий (і, головне, може) переплатити за цю можливість до третини суми, яку отримає.

Звернення за кредитом в МФО, на наш погляд, буде виправдано, якщо: у САВ буде гарантоване надходження коштів і можливість погасити борг протягом 3-5 днів; САВ, як новий клієнт, звернувся в МФО, яка може надати невелику суму під 0%. Недоцільно брати позику для погашення інших кредитів, витрат на щоденні потреби. Не можна брати САВ на себе боргові зобов'язання, якщо відсутній стабільний дохід або його сума істотно менша, ніж сума позики з усіма відсотками та комісіями. Рекламу мікрокредитування від МФО звертає увагу потенційних позичальників на маленькі цифри. Такі установки як: «плати від 9,99 грн у день» або «позика під 1%» привертають увагу, що перед позичальником дешевий продукт.

Проте проблема полягає в тому, що взявши на місяць кредит, наприклад, на 5000 грн під 9,99 грн у день, треба повернути: 5299,7 грн ($9,99 \cdot 30 + 5000$), або 176,66 грн у день ($5299,7 / 30$). Аналогічно з відсотковими ставками, які вказуються за добу користування кредитом. Невисокий 1% виливається в 3% за місяць або 365% за рік. По суті, це означає, що за кожен гривню кредиту треба переплатити від 50 копійок до 6,08 грн. Якщо позика вчасно не виплачується, то на суму боргу продовжують нараховуватися відсотки і пеня. Навіть якщо вона становить не більше 0,5% у день і нараховується з другого місяця, в розрізі 30 днів це додатково дасть 15%. Як наслідок, за рік до суми боргу додається ще майже дві:

$15 \cdot 11 = 165\%$. У цьому випадку йдеться про мінімальні ставки. Таким чином, якщо взяти 2000 грн під 1% у день і пенєю в 0,5%, потім рік не виплачувати позику, через 12 місяців сума боргу збільшиться у понад п'ять разів: $2000 \cdot 365\% = 7300$ грн; $2000 \cdot 165\% = 3300$ грн; $7300 + 3300 = 10600$ грн.

Законодавство про споживче кредитування не регулює кредитні договори на термін до одного місяця і/або в сумі до однієї мінімальної зарплати (в Україні на 2019 р. - 4173 грн). Де-факто це означає, що МФО, які видають позики максимум на 30 календарних днів, має право виставляти будь-які умови, зокрема, й за штрафними санкціями.

Для того щоб не отримати більше прострочення за позику, потрібно: а) *прорахувати вигідність мікрокредиту для малого агробізнесу*. Повинна бути реалістична картина того, скільки і в який термін потрібно буде повернути гроші та як це можна зробити; б) *у випадку, якщо виплата прострочена і не можна погасити позику вчасно*, потрібно обговорити ситуацію з МФО. Часто МФО вважають за краще знайти компромісний варіант, не доводячи справу до суду. Це може бути надання відстрочки, за умови оплати відсотків, або реструктуризація боргу, в разі серйозних обставин. За оцінками представників МФО, частка неповернутих кредитів - 20-25%. Адже МФО закладають свої ризики в досить високі відсоткові ставки, проте це не означає, що неплатники можуть уникнути відповідальності. МФО можуть звертатися за витребуванням боргу з позичальника, хоча часто продають їх колекторським компаніям. Цей же шлях доступний і позичальникам. МФО не вигідно починати судову тяжбу, поки сума боргу не досягне розміру, що покриває всі витрати на подачу й обслуговування позову, участь у засіданнях. Втім, коли це відбувається, максимум, на що може сподіватися позичальник, то це звільнення від штрафів і пені. Тіло кредиту та відсотки треба буде виплачувати.

Наслідки судового розгляду для позичальника: примусовий продаж частини майна для погашення боргу; стягнення частини заробітної плати на користь МФО; накладення заборони на виїзд з території України тощо.

Дієвим способом відмови від частини боргу по мікропозиках (як показує досвід, від 30 до 60%) є переговори з МФО. При цьому

необхідно: надати докази, що сталася форс-мажорна ситуація; аргументовано вказати прийнятну суму і терміни, в які позичальник зможе її виплатити; наполягати на укладанні договору за новими умовами. При цьому на користь позичальникові буде рішення суду, яким зафіксується сума боргу. В такому разі МФО вже не зможе її «збільшувати».

Мікрокредити, які можна сьогодні оформити онлайн, з одного боку, здатні виручити в надзвичайних ситуаціях, з іншого - загнати в кредитну кабалу. Кредит може стати причиною психологічного пресингу з боку колекторських компаній і значно погіршити матеріальне становище позичальника. Щоб такого не сталося, потрібно реально зважити всі плюси і мінуси мікропозик. Брати позику доцільно тоді, коли є впевненість в її поверненні в обумовлені терміни.

Отже, мікрофінансування, як економічна галузь із вираженим соціальним характером результатів діяльності, має великий потенціал у забезпеченні соціально-економічного розвитку України. Підвищення доступності фінансових послуг через розвиток мікрофінансування виступає важливою умовою для розвитку малого агробізнесу і зростання якості життя сільського населення.

Висновки. Відмітною рисою мікрофінансування слід вказати те, що воно обслуговує клієнтів без урахування минулих результатів господарської діяльності, клієнтів без кредитної історії і без зареєстрованого забезпечення (застави). У цьому сенсі мікрофінансування протиставляють банківському кредитуванню.

Функції мікрофінансування доцільно розглядати з економічної і соціальної позицій. Мікрофінансування за своєю сутністю - це бізнес, покликаний вирішувати соціальні завдання, адже працює на стику соціального розвитку та комерційної діяльності. Серед соціальних функцій мікрофінансування необхідно виділити роль згаданого фінансового інструменту в зниженні рівня бідності та підтримки бізнес-ініціативи; підвищення можливості сільського населення в реалізації підприємницького потенціалу та самозайнятості.

Основні фактори впливу на рівень розвитку мікрофінансування малого агробізнесу: 1) ступінь розвитку МФО і задоволення попиту на фінансові послуги з боку традиційних джерел фінансування (банків); 2) присутність великих МФО, які визначають стан

мікрофінансування і задають стандарти діяльності для інших МФО; 3) присутність державних і муніципальних фондів підтримки малого агробізнесу та їх активність у частині надання мікрофінансових послуг; 4) позиція і дії влади щодо фінансової підтримки малого агробізнесу; 5) законодавча база регулювання діяльності МФО та практика застосування законодавства; 6) унікальні умови і сформована структура економіки (сільськогосподарські регіони, де розвиваються кредитні сільськогосподарські кооперативи); 7) соціальна ситуація (рівень сільського населення, що знаходиться за межею бідності); 8) культурні фактори і традиції.

Підвищення доступності фінансових послуг створює позитивні ефекти для української економіки: 1) доступність роздрібних фінансових послуг у розрізі територій і клієнтських груп; 2) розвиток технологій фінансування, в тому числі мікрофінансування малого агробізнесу, мотивація і спрощення започаткування підприємницької діяльності для сільського населення; 3) збільшення оподаткованої бази - за рахунок зменшення частки готівки в розрахунках на користь більш контрольованих грошових потоків; 4) підвищення ощадної активності сільського населення, створення можливостей для

накопичення та інвестицій; 5) зниження соціальної ізоляції сільського населення, що не має соціальних зв'язків і матеріальних можливостей для поліпшення фінансового становища; 6) скорочення обсягу неформальних кредитних ринків (лихварства); 7) перехід від витратного методу подолання бідності (субсидії та благодійність) до програм із забезпечення доходів і доступу до фінансування для мотивації самозайнятості та поліпшення матеріального становища сільського населення.

Практичне значення одержаних результатів виражається в можливості їх застосування в діяльності регіональних адміністрацій, асоціацій організацій, що надають фінансові послуги малому агробізнесу, підприємницьких спілок, потенційних інвесторів, у тому числі банків й інших організацій, що беруть участь в організаційно-економічних відносинах, пов'язаних з розвитком фінансової підтримки малого агробізнесу. Розроблені підходи фінансової взаємодії держави і суб'єктів сектору мікрофінансування можуть бути використані органами управління організацій сектору мікрофінансування при виборі зовнішньої форми фінансування і фінансових інструментів.

Список бібліографічних посилань

1. Abate G. T., Borzaga C., Getnet K. Cost-Efficiency and Outreach of Microfinance Institutions: Trade-Offs and the Role of Ownership, *Journal of International Development*, John Wiley & Sons, Ltd. 2014. N 26(6)/ P. 923-932.
2. Adhikary S., Papachristou G. Is There a Trade-off between Financial Performance and Outreach in South Asian Microfinance Institutions?, *Journal of Developing Areas*, Tennessee State University, College of Business. 2014. N 48(4). P. 381-402. <https://doi.org/10.1353/jda.2014.0081>.
3. Ahmed Habib. Financing Microenterprises: An Analytical Study of Islamic Microfinance Institutions, *Islamic Economic Studies*. The Islamic Research and Training Institute (IRTI). 2002. N 9(2). P. 28-64. URL : <https://ssrn.com/abstract=3164247>.
4. Armendariz B., Szafarz A. On Mission Drift in Microfinance Institutions, in B. Armendariz and M. Labie (eds.) *The Handbook of Microfinance*, Singapour: *World Scientific Publishing*. 2011. N16. P. 341-366. https://doi.org/10.1142/9789814295666_0016. URL : <https://ssrn.com/abstract=1918096>.
5. Bateman M., Chang H. J. Microfinance and the Illusion of Development: From Hubris to Nemesis in Thirty Years, *World Economic Review*, World Economics Association. 2012. №1. P. 13-36.
6. Casu B., Girardone C., Molyneux Ph. Productivity Change in European Banking: A Comparison of Parametric and Non-parametric Approaches, *Journal of Banking & Finance*, Elsevier..2004.. N 28(10). P. 2521-2540.
7. Coelli T. J., Prasada Rao D. S. Total Factor Productivity Growth in Agriculture: a Malmquist Index Analysis of 93 Countries, 1980-2000, *Agricultural Economics*, International Association of Agricultural Economists. 2005. Vol. 32(s1). P. 115-134. <https://doi.org/10.1111/j.0169-5150.2004.00018.x>.

References

1. Abate, G.T., Borzaga, C., Getnet, K. (2014). Cost-Efficiency and Outreach of Microfinance Institutions: Trade-Offs and the Role of Ownership. *Journal of International Development*, 26(6), pp. 923-932 [In English].
2. Adhikary, S., Papachristou, G. (2014). Is There a Trade-off between Financial Performance and Outreach in South Asian Microfinance Institutions? *Journal of Developing Areas, Tennessee State University, College of Business*, 48(4), pp. 381-402 [In English]. DOI: 10.1353/jda.2014.0081.
3. Ahmed, Habib (2002). Financing Microenterprises: An Analytical Study of Islamic Microfinance Institutions. *Islamic Economic Studies*, 9(2), pp. 28-64. Retrieved from: <https://ssrn.com/abstract=3164247> [In English].
4. Armendariz, B., Szafarz, A. (2011). On Mission Drift in Microfinance Institutions, in B. Armendariz and M. Labie (eds.) *The Handbook of Microfinance*, Singapour: World Scientific Publishing, 16, pp. 341-366. Retrieved from: <https://ssrn.com/abstract=1918096> [In English]. DOI: 10.1142/9789814295666_0016.
5. Bateman, M., Chang, H.J. (2012). Microfinance and the Illusion of Development: From Hubris to Nemesis in Thirty Years. *World Economic Review*, World Economics Association, 1, pp. 13-36 [In English].
6. Casu, B., Girardone, C., Molyneux, Ph. (2004). Productivity Change in European Banking: A Comparison of Parametric and Non-parametric Approaches. *Journal of Banking & Finance*, Elsevier, 28(10), pp. 2521-2540 [In English].
7. Coelli, T. J., Prasada Rao, D.S. (2005). Total Factor Productivity Growth in Agriculture: a Malmquist Index Analysis of 93 Countries, 1980-2000. *Agricultural Economics*, International Association of Agricultural Economists, 32(s1), pp. 115-134 [In English]. <https://doi.org/10.1111/j.0169-5150.2004.00018.x>.

8. Gutiérrez-Nieto Begoña, Serrano-Cinca Carlos, Mar Molinero Cecilio. Microfinance Institutions and Efficiency, *Omega*, Elsevier. 2007. N 35(2). P. 131-142. <https://doi.org/10.1016/j.omega.2005.04.001>.
9. Haq M., Skully M., Pathan S. Efficiency of Microfinance Institutions: A Data Envelopment Analysis, *Asia-Pacific Financial Markets*, Springer; *Japanese Association of Financial Economics and Engineering*. 2010. N 17(1). P. 63-97. <https://doi.org/10.1007/s10690-009-9103-7>.
10. Hartarska, V. Shen, X., Merstrand, R. Scale Economies and Input Price Elasticities in Microfinance Institutions, *Journal of Banking & Finance*, Elsevier. 2013. Vol. 37(1). P. 118-131. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2012.08.004>.
11. Hermes N., Lensink R., Meesters A. Outreach and Efficiency of Microfinance Institutions, *World Development*, Elsevier. 2011. N 39(6). P. 938-948.
12. Jaap, W. B. Bos, Matteo M. Practice What You Preach: Microfinance Business Models and Operational Efficiency, *World Development*, Elsevier. 2015. Vol. 70(C). P. 28-42. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2014.12.018>.
13. Louis Ph., Seret A., Baesens B. Financial Efficiency and Social Impact of Microfinance Institutions Using Self-Organizing Maps, *World Development*, Elsevier. 2013. Vol. 46(C). P. 197-210. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2013.02.006>.
14. Navajas S., Conning J., Gonzalez-Vega C. Lending Technologies, Competition and Consolidation in the Market for Microfinance in Bolivia, *Journal of International Development*, John Wiley & Sons, Ltd. 2003. Vol. 15(6). P. 747-770. <https://doi.org/10.1002/jid.1024>.
15. Quayes Sh. Depth of Outreach and Financial Sustainability of Microfinance Institutions, *Applied Economics, Taylor & Francis Journals*. 2012. N 44(26). P. 3421-3433. <https://doi.org/10.1080/00036846.2011.577016>.
16. Serrano-Cinca C., Gutiérrez-Nieto B. Microfinance, the Long Tail and Mission Drift, *International Business Review*, Elsevier, 2014. Vol. 23(1). P. 181-194. <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2013.03.006>.
17. Servin R., Lensink R., van den Berg M. Ownership and Technical Efficiency of Microfinance Institutions: Empirical Evidence from Latin America, *Journal of Banking & Finance*, Elsevier. 2012. N 36(7). P. 2136-2144. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2012.03.018>.
18. Twaha Koire, Rashid Abdul. Exploring the Determinants of the Productivity of Microfinance Institutions in India, *MPRA Paper 45715*, University Library of Munich, Germany, 2012.
19. Widiarto I., Emrouznejad A. Social and Financial Efficiency of Islamic Microfinance Institutions: A Data Envelopment Analysis Application, *Socio-Economic Planning Sciences*, Elsevier. 2015. Vol. 50(C). P. 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.seps.2014.12.001>.
20. Worthington A. The determinants of Non-bank Financial Institution Efficiency: a Stochastic Cost Frontier Approach, *Applied Financial Economics*, Taylor & Francis Journals. 1998. Vol. 8(3). P. 279-287. <https://doi.org/10.1080/096031098333032>.
21. Yaron J. What Makes Rural Finance Institutions Successful?, *World Bank Research Observer*, World Bank Group. 1994. Vol. 9(1). P. 49-70. URL : <http://documents.worldbank.org/curated/en/441261468740192>.
22. Огляд ринків фінансових послуг. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. 2020. URL : <https://nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkyv.html>.
8. Gutiérrez-Nieto, Begoña & Serrano-Cinca, Carlos & Mar Molinero, Cecilio (2007). Microfinance Institutions and Efficiency. *Omega*, Elsevier, 35(2), pp. 131-142 DOI: 10.1016/j.omega.2005.04.001 [In English].
9. Haq, M., Skully, M., Pathan S. (2010). Efficiency of Microfinance Institutions: A Data Envelopment Analysis, *Asia-Pacific Financial Markets*, Springer. *Japanese Association of Financial Economics and Engineering*, 17(1), pp. 63-97 [In English]. DOI: 10.1007/s10690-009-9103-7.
10. Hartarska, V. Shen, X., Merstrand, R. (2013). Scale Economies and Input Price Elasticities in Microfinance Institutions. *Journal of Banking & Finance*, Elsevier, 37(1), pp. 118-131 [In English]. DOI: 10.1016/j.jbankfin.2012.08.004.
11. Hermes, N., Lensink, R., Meesters, A. (2011). Outreach and Efficiency of Microfinance Institutions. *World Development*, Elsevier, 39(6), pp. 938-948 [In English].
12. Jaap, W.B. Bos, Matteo, M. (2015). Practice What You Preach: Microfinance Business Models and Operational Efficiency. *World Development*, Elsevier, 70(C), pp. 28-42 [In English]. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2014.12.018>.
13. Louis, Ph., Seret, A., Baesens, B. (2013). Financial Efficiency and Social Impact of Microfinance Institutions Using Self-Organizing Maps. *World Development*, Elsevier, 46(C), pp. 197-210 [In English]. DOI: 10.1016/j.worlddev.2013.02.006.
14. Navajas, S., Conning, J., Gonzalez-Vega, C. (2003). Lending Technologies, Competition and Consolidation in the Market for Microfinance in Bolivia. *Journal of International Development*, 15(6), pp. 747-770 [In English]. <https://doi.org/10.1002/jid.1024>.
15. Quayes, Sh. (2012). Depth of Outreach and Financial Sustainability of Microfinance Institutions. *Applied Economics, Taylor & Francis Journals*, 44(26), pp. 3421-3433 [In English]. <https://doi.org/10.1080/00036846.2011.577016>.
16. Serrano-Cinca, C., Gutiérrez-Nieto, B. (2014). Microfinance, the Long Tail and Mission Drift, *International Business Review*, Elsevier, 23(1), pp. 181-194 [In English]. DOI: 10.1016/j.ibusrev.2013.03.006.
17. Servin, R., Lensink, R., van den Berg, M. (2012). Ownership and Technical Efficiency of Microfinance Institutions: Empirical Evidence from Latin America. *Journal of Banking & Finance*, Elsevier, 36(7), pp. 2136-2144 [In English]. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2012.03.018>.
18. Twaha, Koire & Rashid, Abdul. (2012). Exploring the Determinants of the Productivity of Microfinance Institutions in India, *MPRA Paper 45715*, University Library of Munich, Germany [In English].
19. Widiarto, I., Emrouznejad, A. (2015). Social and Financial Efficiency of Islamic Microfinance Institutions: A Data Envelopment Analysis Application, *Socio-Economic Planning Sciences*, Elsevier, 50(C), pp. 1-17 [In English]. <https://doi.org/10.1016/j.seps.2014.12.001>.
20. Worthington, A. (1998). The determinants of Non-bank Financial Institution Efficiency: a Stochastic Cost Frontier Approach. *Applied Financial Economics*, Taylor & Francis Journals, 8(3), pp. 279-287 [In English]. DOI: 10.1080/096031098333032.
21. Yaron, J. (1994). What Makes Rural Finance Institutions Successful? *World Bank Research Observer*, World Bank Group, 9(1), pp. 49-70 [In English]. <http://documents.worldbank.org/curated/en/441261468740192>.
22. Ohlyad rynkyv finansovykh posluh (2020). *Natsional'na komisiya, shcho zdiysnyuye derzhavne rehulyuvannya u sferi rynkyv [Overview of Financial Services Markets. National Commission for State Regulation of Financial Services Markets]*. Retrieved from: <https://nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkyv.html> [In Ukrainian].

Lupenko Yu.O., Andros S.V. *Providing short-term financial resources to small agribusiness: empirical evidence from micro-finance organizations*

The purpose of the article is to theoretically substantiate microfinance as a specific form of providing short-term financial resources to agricultural production entities in a market economy and develop practical recommendations on modifying microfinancing mechanisms for small agribusiness, taking into account international best practices.

Research methods. The article uses the dialectical method of cognition and a systematic approach (the need for the formation of a unified microfinancing system for agricultural production entities taking into account Ukrainian specifics, which requires the creation of legislative, infrastructural and administrative conditions, is substantiated). The methods of systemic, factorial and comparative analysis were used (the effectiveness of providing financial support to small agricultural enterprises was evaluated), a

set of statistical data processing methods and methods of graphical interpretation of these phenomena and processes (in identifying and assessing the main risks that banks and microfinance organizations face in their activities). The analysis of statistical data was carried out using the methods of grouping, comparison and generalization (when assessing the overall level of provision of small agricultural enterprises with microloans).

Research results. Theoretically substantiated and systematized the methodological foundations of the formation of a financing system for agricultural production entities and developed recommendations to improve its efficiency in the context of economic modernization.

Scientific novelty. The theoretical provisions of the microfinancing system of small agribusiness were further developed. It is established that the lack of financial services, primarily microloans, for small agribusiness, the inequality of access to them in megacities and small towns leads to increased territorial and economic imbalances, increases social risks. It is proved that the development of microfinance is an important condition for the development of small agribusiness and the growth of the quality of life of the rural population. The features of bank and non-bank lending to small agricultural enterprises are analysed and promising areas of lending for small agribusiness are identified. An assessment is made of the specifics of the functioning of the microfinancing mechanism of small agribusiness. Measures are proposed to form an effective system for financing small agribusiness, based on the improvement of bank lending and the development of microfinance technology as a promising area of lending to small agribusiness.

Practical significance is expressed in the possibility of applying the results of the article in the activities of regional administrations, associations of organizations providing financial services to small agribusiness, business unions, potential investors, including banks and other organizations involved in organizational and economic relations related to the development of financial support for small agribusiness. The governing bodies of microfinance sector organizations when choosing an external form of financial support and financial instruments can use the developed approaches of interaction between the state and microfinance sector entities. Tabl.: 1. Figs.: 1. Referens.: 22.

Keywords: bank; small agribusiness; microcredit; microfinance; loan; interest rate.

Lupenko Yurii Oleksiiovich - doctor of economic sciences, professor, academician of NAAS, director of National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv), vice-president of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (9, Mikhaïla Omelianovycha-Pavlenka St., Kyiv)

E-mail: pd@iae.org.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

Andros Svitlana Viktorivna - doctor of economic sciences, associate professor (doccent), leading researcher of the department of financial, credit and tax policy, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv)

E-mail: andros.sv@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-5561-901X>

Лупенко Ю.А., Андрос С.В. Обеспечение краткосрочными финансовыми ресурсами малого агробизнеса: эмпирические данные микрофинансовых организаций

Цель статьи - дать теоретическое обоснование микрофинансирования как специфической формы обеспечения краткосрочными финансовыми ресурсами субъектов аграрного производства в условиях рыночной экономики и разработать практические рекомендации по модификации механизмов микрофинансирования малого агробизнеса с учётом успешной международной практики.

Методика исследования. Использованы диалектический метод познания и системный подход (обоснована необходимость формирования единой системы микрофинансирования субъектов аграрного производства с учетом украинской специфики, для построения которой требуется создание законодательных, инфраструктурных и административных условий). Применялись методы системного, факторного и сравнительного анализа (выполнена оценка эффективности предоставления финансовой поддержки малым агропредприятиям) совокупность методов статистической обработки данных и методы графической интерпретации явлений и процессов (при идентификации и оценке основных рисков, с которыми сталкиваются банки и микрофинансовые организации в своей деятельности). Анализ статистических данных проведен с применением методов группировки, сравнения и обобщения (при оценке общего уровня обеспеченности малых агропредприятий микрозаймами).

Результаты исследования. Теоретически обоснованы и систематизированы методологические основы формирования системы финансирования субъектов аграрного производства и разработаны рекомендации по повышению ее эффективности в условиях модернизации экономики.

Элементы научной новизны. Получили дальнейшее развитие теоретические положения системы микрофинансирования малого агробизнеса. Установлено, что недостаточность финансовых услуг, прежде всего микрокредитов, для малого агробизнеса, неравенство доступа к ним в мегаполисах и малых городах приводит к усилению территориальных и экономических диспропорций, увеличивает социальные риски. Доказано, что развитие микрофинансирования выступает важным условием для развития малого агробизнеса и роста качества жизни сельского населения. Проанализированы особенности банковского и небанковского кредитования малых агропредприятий и выявлены перспективные направления кредитования для малого агробизнеса. Выполнена оценка специфики функционирования механизма микрофинансирования малого агробизнеса. Предложены мероприятия по формированию эффективной системы финансирования малого агробизнеса, основанные на совершенствовании банковского кредитования и развития технологии микрофинансирования как перспективного направления кредитования малого агробизнеса.

Практическая значимость. Выражается в возможности применения полученных результатов в деятельности региональных администраций, ассоциаций организаций, что предоставляют финансовые услуги малому агробизнесу, предпринимательских союзов, потенциальных инвесторов, в том числе банков и других организаций, которые участвуют в организационно-экономических отношениях, связанных с развитием финансовой поддержки малого агробизнеса. Разработанные подходы финансового взаимодействия государства и субъектов сектора микрофинансирования могут быть использованы органами управления организаций сектора микрофинансирования при выборе внешней формы финансирования и финансовых инструментов. Tabl.: 1. Илл.: 1. Библиогр.: 22.

Ключевые слова: банк; малый агробизнес; микрокредит; микрофинансирование; заём; процентная ставка.

Лупенко Юрий Алексеевич - доктор экономических наук, профессор, академик НААН, директор Национального научного центра «Институт аграрной экономики» (г. Киев, ул. Героев Оборона, 10), вице-президент Национальной академии аграрных наук Украины (г. Киев, ул. Михаила Омеляновича-Павленко, 9)

E-mail: pd@iae.org.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

Андрос Светлана Викторовна - доктор экономических наук, доцент, ведущий научный сотрудник отдела финансово-кредитной и налоговой политики, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: andros.sv@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-5561-901X>

Стаття надійшла до редакції 20.05.2020 р.

Фахове рецензування: 24.05.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Лупенко Ю. О., Андрос С. В. Забезпечення короткостроковими фінансовими ресурсами малого агробізнесу: емпіричні дані мікрофінансових організацій. *Економіка АПК*. 2020. № 5. С. 34 – 44. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202005034>

Lupenko, Yu. O. & Andros, S. V. (2020). Zabezpechennia korotkostrokovymu finansovymu resursamy maloho ahrobiznesu: empirychni danі mikrofinansovykh orhanizatsii [Providing short-term financial resources to small agribusiness: empirical evidence from microfinance organizations]. *Ekonomika APK*, 5, pp. 34 – 44 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202005034>

* * *

Новини АПК

COVID-19: У 2020 році обсяги інвестицій у сільське господарство можуть зменшитися до 1,6 млрд дол. США - Олександр Захарчук

За прогнозними оцінками науковців Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», за існуючих умов інвестиційної діяльності у 2020 р. загальні обсяги капітальних інвестицій у виробництво продукції сільського господарства в цінах 2019 р. становитимуть близько 51 млрд грн, або 2 млрд дол. США. Це на 5 % менше показника 2019 р. та на 17 - 20 % від результатів 2017 і 2018 рр., поінформував завідувач відділу інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», д.е.н. **Олександр Захарчук**.

Втім, зауважив він, у разі погіршення ситуації та за умов синергії наявних і нових негативних чинників, зокрема: погіршення фінансового стану підприємств, зменшення реалізації інвестиційних проєктів в агропромисловому виробництві, а також світової економічної кризи, пов'язаної з пандемією COVID-19, можна очікувати зниження обсягу інвестицій додатково ще на 15-20% - до 1,6-1,7 млрд дол. США.

Новим негативним чинником може стати запровадження обігу земель сільськогосподарського призначення, який має запрацювати в Україні з 1 липня 2021 р. Адже сільськогосподарські товаровиробники вже сьогодні дбають про забезпечення своєї діяльності земельними ресурсами у розмірі не більше 100 га на одну особу. А для створення фермерського господарства з трьох осіб необхідно знайти кошти на 300 га. При мінімальній вартості 1000 дол. США за 1 га ці кошти складатимуть не менше 300 тис. дол. США. Тому частина коштів, які могли б цього року спрямовуватися в інвестування аграрної галузі, можуть бути не використані, пояснив експерт.

За розрахунками вчених Інституту аграрної економіки, обсяг прямих іноземних інвестицій в сільському господарстві України у 2020 р. залишиться на рівні минулого року і становитиме близько 560 млн дол. США.

Пріоритетним напрямом інвестування в сільському господарстві України у 2020 р. залишатиметься рослинництво як більш прибуткова та експортоорієнтована галузь, продукція якої конкурентоспроможна на внутрішньому і зовнішньому ринках.

За розрахунками науковців Інституту аграрної економіки, найбільш інвестиційно привабливим у рослинництві буде виробництво ягід, соняшнику, винограду, ріпаку та проса, у тваринництві - м'яса птиці та свинини.

Прогнозований обсяг капітальних інвестицій у 2020 р. стримуватиме розширення відтворення капіталу сільського господарства, необхідного для забезпечення продовольчої безпеки держави та розширення її експортного потенціалу, підсумував Олександр Захарчук.

Прес-служба ННЦ «Інститут аграрної економіки»